

EZBER BOZALIM: ŞEYH BEDREDDİN ORTAKLAŞMACI DEĞİLDİ

Aydınlık Gazetesi, 13 Ocak 2018

Yıldırım Koç

Türkiye’de Şeyh Bedreddin, Börklüce Mustafa ve Torlak Kemal’in seveni de çok, sevmeyeni de. Ancak Şeyh Bedreddin konusunda güvenilir ve önemli tarihçilerin yazdıkları genellikle bilinmiyor. Bunlar bilinmeyince de, Şeyh Bedreddin’in ortak mülkiyeti savunduğu zannediliyor.

Güvenilir tarihçiler, Şeyh Bedreddin’in çok önemli bir kişi olduğunu, ancak ortak mülkiyeti savunan bir anlayışa sahip olmadığını belirtiyor.

Şeyh Bedreddin 1358 yılında Edirne yakınlarındaki Simavna’da doğdu. İyi bir eğitim aldı. Çağının önemli bilginlerinden oldu. Önemli devlet görevlerinde bulundu.

PROF.DR.MUSTAFA AKDAĞ

Prof.Dr.Mustafa Akdağ şu yorumu yapmaktadır (**Türkiye’nin İktisadî ve İctimaî Tarihi (1243-1453)**, A.Ü., Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yay, 1959, s.283):

“Şeyh Bedreddin namına ilk büyük ayaklanmanın Karaburun ve Aydın taraflarında görülmesi, bunun üzerine, şeyhin, Anadolu’da herhangi bir tarafta değil de, Rumeli tarafında Bulgaristan’ın Deliorman bölgesinde harekete geçmesi ve başına, bâzı akıncı, tımarlı sipahi ve medrese talebesinin dahi toplanması bize şunu anlatıyor ki, bu isyan, Orta Anadolu, Yeşilirmak çevrelerinden Eskişehir ve Bursa taraflarına kadar faaliyetlerine ve tekkelerine rastladığımız Babâlik-Bâtınîlik tarikatları içinde bir hareket değildi.”

İSMET ZEKİ EYÜBOĞLU

İsmet Zeki Eyüboğlu, **Şeyh Bedreddin ve Vâridât** kitabında ise, Bedreddin’in ortaklaşmayı savunan köklü bir devrimden yana olduğu görüşüne karşı çıkmaktadır (1980, s.223, 230, 231, 234).

“Şeyh Bedreddin’den günümüze kalan yazılarda, onun ne biçim bir toplum düzeni istediğini, önerdiğini gösteren açık seçik bir düşünce ürünü yoktur. Bütün düşüncelerinin yoğunlaştığı Vâridât incelendiğinde, Şeyh Bedreddin adına ileri sürüldüğü nitelikte, bir toplum düzeninden de söz edilemez. Öteki yapıtlarında da çağına yenilik getiren bir toplum anlayışı bulunmaz.”

“Açık söylemek gerekirse Şeyh Bedreddin, Osmanlı kaynaklarının abartmalı nitelikte gösterdikleri bir kimse değildir, özellikle aşırı toplumcu denebilecek bir yanı yoktur.”

“Öyle anlaşılıyor ki bu konuda pek de yavan olmayan Börklüce Mustafa da şeyhin görüşlerine kendininkileri eklemiş, ortakçılığa dayanan bir toplum anlayışını geliştirip yaymaya başlamıştır. Şeyh ile kâhyasının görüşlerinden oluşan bu ortakçı toplum düzeni, daha çok, geçim sıkıntısı çeken üretici toplulukların ilgisini çekmiş, onların yaşama düzenine yön verebilecek nitelikte sayılmıştır. Nitekim ayaklananların köylülerden, topraksız kimselerden oluşması da bunu göstermektedir. Yoksa köylülerin yalnız din inançlarıyla, cennet umuduyla böyle bir işe sarılmaları pek olası görülüyor.”

“Şeyh Bedreddin’in toplum düzenini kesin çizgileriyle niteleyen, tanımlayan bilgece bir görüşü yoktur.”

ABDÜLBAKİ GÖLPINARLI

Abdülbaki Gölpınarlı, 1966 yılında yayımlanan **Sımavna Kadısıoğlu Şeyh Bedreddin** kitabında Bedreddin’in iştirakçiliği/ortaklaşmacılığı savunduğu görüşüne karşı çıkmaktadır: “Bedreddin herhalde bir inkılâb yapmak emelindeydi; fakat bu husûsta şeriatı ibtâl değil, kendi görüşüne,

anlayışına göre ihyâ etmek emelini gütmekteydi ve Mehdî hâdiselerini gözünün önünde tutuyor, kendisini bir 'Sâhib-zamân' sayıyordu." (s.40)

Abdülbaki Gölpınarlı, **Tarih Boyunca İslâm Mezhepleri ve Şîlik** kitabında da Bedreddin'e atfedilen iştirakçilik (komünistlik) fikrine karşı çıkmaktadır: "Hele Bedreddin'e atfedilen iştirakçilik fikrinin, Şia'yla hiçbir ilgisi olmadığı gibi onun fikirlerini belirten 'Vâridat'ında da buna dair açık bir ifade yoktur." (1979, s.171)

Aynı görüşü paylaşan Ahmet Yaşar Ocak ve Ernst Werner gibi başka biliminsanları da var.